

**VISEGRAD
JOURNAL
ON HUMAN RIGHTS**

Nº 6 (volume 1), 2020

VISEGRAD JOURNAL ON HUMAN RIGHTS

№ 6 (volume 1), 2020

Editorial board

Slovak Republic

Prof. JUDr. Jan Svak, DrSc.
Doc. JUDr. Julius Kovach, CSc.
JUDr. Ivan Ikrényi, PhD., F.I.I.
JUDr. Denisa Soukenikova, PhD.
JUDr. Ivan Roháč, LL.M, MBA, PhD.
JUDr. Martina Řeřichová, PhD.
Prof. JUDr. Stanislav Mráz, CSc.
Prof. JUDr. Pavel Hollander, DrSc.
Prof. PhDr. JUDr. Milos Vecera, CSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdik, DrSc.
JUDr. Alexandra Sestrienková
JUDr. Lukáš Cisko, Ph.D.
JUDr. Ivana Shoshková, PhD.
JUDr. Jozef Beňo, PhD.

Czech Republic

JUDr. Petr Poledník
Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.
JUDr. Zdenka Papoušková, Ph.D.
Doc. JUDr. Blanka Vítová, LL.M., Ph.D.
Doc. et doc. JUDr. Naděžda Shishková, Ph.D.
Prof. JUDr. Michal Skrejpek, DrSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdik, DrSc.

Ukraine

Prof. JUDr. Yaroslav Lazur, DrSc.
Prof. JUDr. Dmytry Byelov, DrSc.
Prof. JUDr. Yuriy Bysaha, DrSc.
JUDr. Myroslava Hromovchuk, CSc.
Prof. JUDr. Oleksandr Roháč, DrSc.
Prof. JUDr. Viktor Zaborovskyy, DrSc.
Prof. JUDr. Ludmila Deshko, DrSc.

Romania

Assoc.prof. Daniel Berlinger, PhD.
Lect.univ.dr. Ioan Liviu Taut.
Prof. JUDr. Ivan Horka, PhD.

Poland

Prof. JUDr. Piotr Stanisł
Ph.D. Katarzyna Szwed

Ph.D. Marta Kolodziejczyk
Ph.D. Justyna Ciechanowska
Dr. Jarosław Storczyński
Dr. Grzegorz Maroń
Prof. dr hab. Janush Nichyporuk

Russian Federation

Prof. JUDr. Oleksandr Sevrakov, DrSc.
JUDr. Helena Shekk, PhD.

Moldova

Prof. JUDr. Valeriu Bujor
Prof. JUDr. Valeriu Čerba

Macedonia

Assoc. prof Zoran Filipovski, PhD.

Croatia

Prof. JUDr. Budislav Vukas jr., DrSc.

Hungary

Dr. Tímea Barzó
Dr. Varga Norbert
Dr. habil Csilla Csak, PhD
Dr. Erika Varadi-Csema, PhD, LL.M

Kazakhstan

Prof. JUDr. Kazbek Ukanov, DrSc.

Litva

Prof. JUDr. Arvid Struzhunas, DrSc.

Latvia

Doc. JUDr. Janis Grasis

Austria

Prof. JUDr. Bernd Wieser, DrSc.

Estonia

Prof. Tanel Kerikmäe
Dr Archil Chochia
LLM Madis Ernits

www.vjhr-journal.sk

Registered number: EV 5051/14

Publisher:

**PANEURÓPSKA
VYSOKÁ ŠKOLA**

Pan-European University
Faculty of Law Tomášikova,
10 Bratislava

Uzhhorod National
University
Faculty of Law
Kapitul'na, 26 Uzhhorod

Public organization
„LEX PRO OMNES”
Micrová, 2529 Humenné

Public organization
„Association of International
Educational and Scientific
Cooperation”
Kapitul'na, 26 Uzhhorod

ISSN 1339-7915

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE INSTITUTE OF PERSONAL DATA PROTECTION

Загальна характеристика інституту захисту персональних даних

Olena Ilyushyk, Anastasiya Dmytryk

Keywords:

institute of personal data protection, personal data, personal data processing, legal relations concerning personal data, guarantees for personal data protection.

Ключові слова:

інститут захисту персональних даних, персональні дані, обробка персональних даних, правовідносини з приводу персональних даних, гарантії з захисту персональних даних.

Постановка проблеми. У центрі системи правового регулювання захисту персональних даних стоїть сама людина, оскільки одним із її основних прав у сучасному суспільстві є перш за все право на недоторканність приватного життя.

Актуальність даної проблеми досить очевидна, адже існуючі на сьогоднішній день усі інформаційні технології обробки даних, котрі містять персональні дані, дозволяють збирати й узагальнювати, змінювати й накопичувати та передавати їх без відома громадянина. У даний час у країні об'єктивно існує дуже нагальна потреба у активізації цілеспрямованої діяльності держави та державної політики у сфері захисту персональних даних.

Із розвитком інформаційних технологій та створенням баз даних виникла відповідно нова загроза щодо цих прав, а саме можливість легкого копіювання та об'єднання персональних даних.

Ступінь наукової розробки проблеми. Найрізноманітніші аспекти даної тематики порушувалися в окремих роботах вітчизняних правознавців, зокрема представників конституційного та адміністративного, інформаційного права та науковців інших галузей юридичних наук. Зокрема, дослідженнями в даній сфері займалися А. Анісимов, І. Арістова, О. Баранов, Ю. Батурин, І. Бачило, З. Богатиренко, І. Бочкарьов, В. Брижко, Н. Грицяк, В. Дзюндзюк, А. Марущак, О. Жуковська, Є. Захаров, В. Іванський, І. Кісельов, М. Лапчинський, В. Ліпкан, А. Левенчук, А. Лушніков, М. Лушнікова, А. Пазюк, А. Семенченко, О. Соколов, О. Соснін, В. Степанов, Ю. Тихомиров, В. Цимбалюк, А. Чернобай, М. Швець та ін.

Метою наукової статті є дослідження загальної характеристики інституту захисту персональних даних.

Виклад основного матеріалу. Інститут захисту персональних даних є однією з юридичних гарантій конституційних прав людини на недоторканність приватного життя, особисту і сімейну таємницю, які кореспондують юридичні обов'язки інших суб'єктів на збереження цієї таємниці і забезпечення конфіденційності персональних даних. Саме ці конституційні права людини і сфера їх реалізації є системоутворюючими елементами даного нормативного комплексу.

Правовідносини у сфері обробки та захисту персональних даних регулюються різними галузями права. Це такі галузі права як конституційне право та адміністративне право, цивільне та кримінальне право, трудове право, міжнародне публічне та приватне право. Найтісніший зв'язок виникає із конституційним правом, котре як провідна галузь права передбачає та закріплює основи прав та свобод, а також регламентує та є базою для прийняття усіх нормативно-правових актів на території України.

Здійснивши аналіз норм права у сфері обробки та захисту персональних даних, можна зробити висновок про те, що у даній галузі право - це звісно ж частина загально-правової системи. На думку більшості науковців, дана сфера все ж таки не є самостійною галуззю права, ані підгалуззю якої-небудь однієї галузі права, а все ж виступає інститутом права. Так як галузь права виступає як об'єктивно відокремлена сукупність норм всередині будь-котрої системи права, які взаємопов'язані між собою та об'єднані спільним предметом та методом правового регулювання суспільних відносин.

В українському інформаційному праві інститут захисту персональних даних формується перш за все за рахунок певного виду норм про інформацію, котрі містяться у різних законах. А обсяг відомостей, котрий дозволяє ідентифікувати певну особу, визначається у цих актах звісно ж по-різному.

Так наприклад, відповідно до ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних» зазначено, що «персональні дані – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована»¹.

Уперше було надано визначення персональних даних в Конвенції Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» від 28 січня 1981 року № 108, де фактично зазначено, що «персональні дані – це інформація, що стосується конкретної особи або такої особи, яка може бути ідентифікована»². На сьогодні Конвенція Ради Європи від 1981 року все ж продовжує виконувати функцію основного документа, котрий і визначає міжнародні принципи прав та свобод людини з питань захисту персональних даних, а також є головним правовим стандартом у сфері захисту персональних даних у цілому світі.

Звісно ж, зробивши порівняння визначення, котре запропоноване у вітчизняному законодавстві, та визначення, зазначеного у згаданій вище Конвенції, дійдемо висновку про те, що при прийнятті Закону України «Про захист персональних даних» від 2010 р. було покладено в основу саме європейське розуміння персональних даних.

Надалі у Європейському Союзі було прийнято Директиву 95/46/ЄС Європейського парламенту і Ради «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24 жовтня 1995 року. Відповідно до ст. 2 даної Директиви 95/46/ЄС «персональні дані – це будь-яка інформація, що стосується встановленої фізичної особи чи фізичної особи, яку можна встановити (суб'єкт даних); особою, яку можна встановити, є така, яка може бути встановленою прямо чи опосередковано, зокрема, за допомогою ідентифікаційного коду або одного чи більше факторів, притаманних фізичним, фізіологічним, розумовим, економічним, культурним чи соціальним аспектам її особистості»³.

Конституційний Суд України у мотивувальній частині рішення від 20.01.12 р. по справі № 2-рп/2012 зазначив що «інформація про особисте та сімейне життя особи (персональні дані про неї) – це будь які відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а саме: національність, освіта, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, адреса, дата і місце народження, місце проживання та перебування тощо, дані про особисті майнові та немайнові відносини цієї особи з іншими особами, зокрема з членами сім'ї, а також відомості про події та явища, що відбувалися та відбуваються у побутовому, товариському, професійному, діловому та інших сферах життя особи, за винятком даних стосовно виконання повноважень особою, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування»⁴.

А окрім того, конституційне тлумачення персональних даних згідно ст. 32 Конституції України свідчить про те, що ніхто не може зазнавати втручання у його особисте та сімейне життя, окрім випадків, що передбачені Конституцією України. Звісно ж не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Й, відповідно, Конституція України, як нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили, містить основну правову вказівку, що не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, таким чином здійснюючи регулювання суспільних відносин в сфері захисту персональних даних, а також направлена на здійснення їх захисту.

Правовідносини з приводу персональних даних працівника детально не регламентовано в трудовому законодавстві. Обсяг же персональних даних за трудовим правом визначається досить широко. Сюди належить й інформація, котра необхідна роботодавцю у зв'язку з трудовими відносинами й та що стосується конкретного працівника. Вона звісно ж може бути отримана лише у самого працівника за його письмовою згодою.

Встановлено певну заборону на безпосереднє отримання та обробку персональних даних власне про політичні та релігійні чи інші переконання працівника, а й також про його приватне життя. Дані про членство працівника у громадських об'єднаннях чи дані про його профспілкову діяльність можуть збиратися та оброблятися й використовуватися лише у випадках, котрі встановлені законом.

¹ Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.10 р. № 2297 VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

² Про захист осіб у зв'язку з автоматичною обробкою персональних даних : Конвенція Ради Європи від 28 січня 1981 року № 108 Офіційний вісник України. 2011 № 1. С. 701.

³ Про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматичною обробкою персональних даних і про вільне переміщення таких даних : Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 1995 року. Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_242

⁴ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частини першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України № 2 рп/2012. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=167724>

Законодавством також передбачено порядок передачі персональних даних працівника, зокрема заходи щодо захисту такої інформації від неправомірного використання чи втрати звісно ж має здійснюватися за рахунок коштів самого роботодавця. Вперше у трудовому праві та законодавстві вводиться таке поняття, як «персональні дані».

Однак окремі групи персональних даних можуть набувати й інший правовий режим зовсім іншого виду інформації з обмеженим доступом - це державна таємниця. До прикладу це стосується персональних даних державних службовців, що внесені в особисті справи та документи обліку таких осіб. Дуже гостро стоїть звісно ж питання відносно збору й використання персональних даних у оперативно-розшукової діяльності.

Для надання додаткових гарантій для осіб, котрі є об'єктом оперативно-розшукових заходів передбачено, що при проведенні відповідних заходів, перш за все, відповідні органи та їх посадові особи мають дотримуватись та не порушувати основні права людини та громадянина, й першочерговим серед них є право на недоторканість особистого життя та житла, право на особисту та сімейну таємницю, таємницю листування.

А з метою реалізації принципу гласності законодавством України, зокрема Конституцією України⁵, Законом України «Про судоустрій і статус суддів»⁶, Цивільним процесуальним кодексом України⁷, Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом адміністративного судочинства України⁸, передбачено забезпечення доступу до інформації про діяльність судів в Україні. Зокрема, закріплюється забезпечення права кожного громадянина та організацій на певний доступ до конкретної інформації про діяльність судів в Україні, котре має реалізовуватися перш за все за допомогою використання саме інформаційних систем для загального користування, у тому числі й Інтернет ресурс, й також за допомогою спеціально створених системи, що відповідно гарантує загальнодоступність усіх судових актів.

Законодавством передбачено й підстави відкритості судових рішень, за котрих у випадку відсутності в тексті судового акту положень, що містять відомості, котрі становлять державну чи іншу охоронювану законом таємницю, а при їх наявності - відповідно такі положення виключаються із тексту судових актів.

Звісно ж, що одночасно передбачаються й гарантії з захисту персональних даних. Зокрема, при розміщенні у мережі Інтернет тексту судового акту, з метою забезпечення безпеки самих учасників судового процесу у цих актах виключаються усі персональні дані, окрім прізвища та ініціалів суддів, котрі розглядали справу, й також прокурора та адвоката, якщо такі брали участь у судовому процесі. Натомість, використовуються ініціали чи псевдоніми чи інші позначення, котрі не дають можливість ідентифікувати учасників судового процесу. Відповідно, законодавством України забезпечується захист персональних даних усіх учасників судового процесу шляхом їх знеособлення.

Персональні дані звісно ж є невід'ємною частиною інформаційних ресурсів усіх рівнів, починаючи від державного рівня й до рівня муніципальних утворень, й незалежно від рівня вони потребують підвищеного захисту зі сторони держави. У даний час, як слушно зазначають науковці, відбувається дуже інтенсивне формування інституту персональних даних що є відповідно важливою складовою інформаційного права України. Накопиченню, вивченню та обробці підлягають найважливіші демографічні дані, відомості про стан здоров'я та працездатності населення, інформація про переміщених людей, їх зайнятість та багато іншого.

Відповідно до положень статті 20 Закону України «Про інформацію» за порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація. Частиною 2 статті 21 Закону України «Про інформацію» вказано, що конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом⁹.

Законом України «Про доступ до публічної інформації» надане таке визначення конфіденційної інформації – це інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов¹⁰.

Отже, до таких даних належать відомості про факти, події й обставини приватного життя громадянина, котрі дозволяють ідентифікувати його особу, персональні дані, за винятком відомостей, які підлягають

⁵ Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96 BP URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>

⁶ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402 VIII URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402_19

⁷ Цивільно-процесуальний Кодекс України: Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618 IV URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618_15

⁸ Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 № 2747 IV URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747_15

⁹ Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657_12

¹⁰ Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939_17?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D1%96%D0%B4

поширенню в засобах масової інформації у встановлених законами випадках. Це, до прикладу, дані про сімейний стан, способах проведення вільного від роботи часу та ін.

Розголошення зазначеної вище інформації, а особливо публічне, без згоди на це особи, котра зацікавлена в її захисті, відповідно може завдати їй істотної моральної шкоди, й аж до заподіяння серйозних душевних страждань, а у декотрих випадках й привести до самогубства. Звісно ж, що у зв'язку з такими обставинами, безумовно, при виявленні фактів такого поширення завідомо неправдивих відомостей, котрі ганьблять честь та гідність іншої особи чи підривають її репутацію, правоохоронні органи мали б порушити кримінальну справу, а в ході її розслідування зібрати докази, які свідчать про винність конкретної особи у вчиненні злочинних діянь.

Відповідно, з однієї сторони, цінність інформації про персональні дані громадян очевидна та необхідна для втілення у життя ідей з розвитку держави, оскільки отримані дані можна використовувати у майбутньому для досягнення стратегічних та економічних, соціальних та інших цілей. З іншої сторони, неправомірне використання таких персональних даних чи незаконний доступ до них у силу розвитку сучасних інформаційних технологій звісно ж можуть призвести до виникнення серйозних загроз усіх елементів, котрі становлять національну безпеку України.

Факт існування інституту персональних даних підтверджено багатьма дослідниками. Тому власне варто наполягати на думці про те, що у сучасних умовах склалися передумови для відокремлення у системі права щодо самостійного нормативного комплексу, у котрому по предметній ознаці об'єднані усі різноманітні за своєю природою правові норми, котрі регулюють суспільні відносини, що пов'язані із захистом персональних даних фізичних осіб.

У системі права його слід позиціонувати як комплексний правовий інститут - «інститут із захисту персональних даних», в основі котрого лежать норми міжнародного публічного та приватного права, й також конституційного та адміністративного, цивільного та кримінального, трудового та інформаційного, а також інших галузей національного права.

Комплексний ж характер даного інституту, й також предмет його врегулювання не дозволяє погодитися із його характеристикою як моногалузевого інституту, котрий входить до складу галузі інформаційного права. А специфіка суспільних відносин, врегульованих даним інститутом, й також власне галузева природа складових його юридичних норм обумовлюють все ж міжгалузеве, комплексне регулювання.

Визнаючи досить високу динаміку у розвитку даного інституту, його кількісних та якісних характеристик, все ж доводиться констатувати те, що на даному етапі він все ж не набув ознак повністю самостійної галузі права, а тому твердження щодо галузевої самостійності даного нормативного комплексу, що існуючі в юридичній науці, все ж представляються помилковими та позбавленими об'єктивних підстав.

А сам інститут захисту персональних даних є фактично однією з юридичних гарантій безпосередньо конституційних прав людини на недоторканність приватного життя чи на особисту та сімейну таємницю, котрі відповідно кореспондують певні юридичні обов'язки у інших суб'єктів на збереження даної таємниці та забезпечення конфіденційності персональних даних. Саме ці конституційні права людини та сфера їх реалізації є системоутворюючими елементами цього нормативного комплексу.

Основою ж врегулювання правовідносин у сфері персональних даних є звісно ж положення ст. 23 Конституції України, яка встановлює, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості; Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігання вчиненню злочину чи з'ясування істини під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо; ст.30 Конституції України, де кожному гарантується недоторканність житла; ст.31 Конституції України, що зазначає, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочині чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо та ін.¹

Серед відповідних міжнародно-правових норм слід зазначити ст. 8 Конвенції про захист прав і основних свобод людини (ETS № 5) (Європейська конвенція «Про захист прав і основоположних свобод людини»)², котра допускає необхідне у демократичному суспільстві втручання у приватне життя особи тільки у інтересах національної безпеки й громадського порядку, економічного добробуту країни, та з метою запобігання заворушенням або злочинам, чи для охорони здоров'я чи моралі чи з метою захисту прав й свобод інших осіб.

А приватне життя особи можна визначити як певна життєдіяльність людини у особливій сфері сімейних, побутових, особистих та інтимних відносин, котрі не підлягають контролю із боку держави, громадських організацій та інших громадян. Вона включає звісно ж і свободу усамітнення, і роздуми, і вступу до контактів із

¹ Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96 ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>

² Європейська конвенція «Про захист прав і основоположних свобод людини»: Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

іншими людьми, і висловлювань, і правомірних вчинків в сфері службових відносин, і таємницю житла, і щоденників, і інших особистих записів, і листування, й інших поштових відправлень, і таємницю усиновлення, й гарантовану можливість довірити свої особисті та сімейні таємниці священику, лікарю, адвокату, нотаріусу без побоювання їх розголошення. Що відповідно також відображається у певних нормативних актах.

Приватним життям можна визначити як фізичну так і духовну сферу, котра контролюється самим індивідом, тобто вільна від будь-якого зовнішнього впливу. Законодавство не може втручатись у цю сферу, воно покликане власне її захищати від будь-якого незаконного втручання з будь-якої сторони.

Підсумовуючи, варто відмітити, що підсистема приватного життя включає цілий перелік професійних таємниць, зокрема адвокатську, лікарську, таємницю сповіді та ін. У літературі вже зверталася увага на те, що усі «професійні таємниці» є певним пережитком тоталітарної оцінки особистих благ, а все ж центральне місце повинна займати власне таємниця особистого життя громадянина. А обов'язок зберігати її тим або іншим професіоналом повинен вважатися вторинним, похідним. А особливості здійснення права на таємницю в особистому житті пов'язані із тим, що встановлюється не межа здійснення даного права, а лише межа вторгнення сторонніх осіб, у тому числі й роботодавців, й зокрема у приватну сферу.

В громадянському суспільстві реалізація людиною усіх приватних інтересів та потреб у рамках закону звісно ж не підлягає контролю із боку держави чи будь-яких організацій, у тому числі й тих, з котрими громадянин пов'язаний й по службі. Відомості про приватне життя, особисті та сімейні таємниці можуть бути довірені священику, лікарю, адвокату, нотаріусу без побоювання їх розголошення, оскільки ці особи несуть юридичну, зокрема лікар, нотаріус, адвокат, корпоративну, наприклад юрист, чи релігійну, це відповідно священик, відповідальність.

Термін «приватне життя» все ж за обсягом ширше, ніж «особисте життя», котру він включає у себе. Під особистим життям зазвичай розуміють інтимну сферу людських відносин. Приватне ж життя, окрім особистої, передбачає вибір друзів, наявність смаків та уподобань, хобі та ін.

Вітчизняні науковці та дослідники звертають увагу на те, що поняття «персональні дані» і «приватне життя особи» в своїй значній частині перетинаються, проте елементи приватного життя можуть становити й персональні дані³.

Наприклад, так звані анкетні дані належать до персональних даних, проте не зачіпають приватне життя. Питання, що стосуються таємних відомостей про особисте чи сімейне життя представляється дуже складним, тому що не може бути до кінця точних вказівок, що під ним розуміти. Звісно ж все-таки повинні бути чіткі межі, котрі визначають, у яких межах все ж допустимо збирати подібні відомості, але не порушуючи закон, й де ці дії можна все ж розглядати як незаконне вторгнення у приватне чи сімейне життя громадян.

Гарантованість суб'єктивних прав громадян, що пов'язані із захистом їх персональних даних, насамперед повинно неухильно виконуватися державними органами та роботодавцями.

В національному законодавстві закріплені санкції, які відповідно застосовуються до осіб, що винні у порушенні норм, котрі регулюють отримання, обробку чи захист персональних даних. Такі особи можуть понести дисциплінарну, адміністративну, цивільну чи й кримінальну відповідальність.

Працівник може оскаржити до суду будь-які неправомірні дії чи бездіяльність роботодавця при обробці й захисті його персональних даних. Працівник може й визначати своїх представників для захисту власних персональних даних. Обробка персональних даних, сам процес від початку й до кінця регулюються правовими нормами з різних галузей права. Так, наприклад, вимогами трудового, цивільного та пенсійного законодавства, й також нормами галузевих нормативних актів, що встановлюють певні терміни обробки персональних даних. Аналіз норм чинного законодавства показує нам те, що правові норми, котрі регулюють обробку та захист персональних даних знаходяться у сфері дії дуже багатьох галузей права. Це також й підтверджує нам те, що усі суспільні відносини, котрі виникають при обробці персональних даних, регулюються різними галузевими правовими нормами, котрі є суміжними між собою. На тлі цього відповідно й є ряд особливостей та недоліків державно-правового механізму врегулювання правовідносин в сфері обробки та з захисту персональних даних.

Висновки.

Підводячи підсумки, варто відзначити, що згідно із загальноновизнаною точкою зору захист персональних даних забезпечується саме з метою збереження конфіденційності та цілісності й недоступності такої інформації для інших осіб.

Також варто наголосити на теоретико-правовій характеристиці інституту захисту персональних даних як комплексного інституту права, а не як моногалузевого інституту, котрий входить до складу галузі інформаційного права, чи як галузево самостійного нормативного комплексу. Специфіка суспільних відносин, котрі регулюються даним інститутом, й також галузева природа складових його юридичних норм обумовлюють все ж таки міжгалузеве, комплексне регулювання. В системі права інститут захисту персональних даних слід позиціонувати саме як комплексний правовий інститут, в основу котрого покладено норми міжнародного публічного та приватного права, й також конституційного та адміністративного, цивільного та кримінального, трудового й інформаційного та інших галузей національного права.

³ Северин В.А. Правове регулювання інформаційних відносин. Юрист. 2003. № 7. С. 21-36.

У дослідженні також обґрунтовується висновок про те, що даний нормативний комплекс є складним правовим інститутом, оскільки специфіка врегульованих суспільних відносин та галузева природа складових юридичних норм обумовлюють міжгалузеве, комплексне регулювання даних відносин.

В результаті проведеного дослідження також здійснено короткий аналіз об'єкту правовідносин у сфері захисту персональних даних. Зокрема, об'єктом таких правовідносин у найзагальнішому вигляді виступає будь-яка інформація, з допомогою котрої можна ідентифікувати фізичну особу - суб'єкта персональних даних. А персональна інформація - це інформація, яка зафіксована на будь-якому матеріальному носії про конкретну людину, котра ототожнена чи може бути ототожнена з ним. Варто відмітити, що об'єктом правовідносин у сфері захисту персональних даних у юридичному їх розумінні є звісно будь-яка документована інформація, котра міститься у інформаційних системах, й неправомірне поводження із якою, без згоди на те суб'єкта персональних даних, може завдати майнової або іншої шкоди її безпосередньому власнику, користувачеві чи іншій особі. Його варто розглядати все ж як особливий об'єкт державно-правової охорони, який безпосередньо пов'язаний із забезпеченням недоторканності приватного життя.

Анотація.

У статті здійснено загальну характеристику інституту захисту персональних даних, зокрема здійснено аналіз змісту та об'єкту правовідносин у сфері захисту персональних даних. Здійснено загальний аналіз нормативно-правового регулювання інституту захисту персональних даних. Також проаналізовано специфіку суспільних відносин, котрі регулюються даним інститутом, й галузеву природу складових його юридичних норм, що відповідно обумовлює міжгалузеве, комплексне регулювання даної сфери.

Abstract.

The article describes the general characteristics of the institute of personal data protection, in particular, the analysis of the content and object of legal relations in the field of personal data protection. The general analysis of normative-legal regulation of the institute of personal data protection is carried out. The specifics of public relations, which are regulated by this institute, and the sectoral nature of its constituent legal norms are also analyzed, which, accordingly, determines the intersectoral, complex regulation of this sphere.

References:

1. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.10 р. № 2297 VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
2. Про захист осіб у зв'язку з автоматичною обробкою персональних даних : Конвенція Ради Європи від 28 січня 1981 року № 108 Офіційний вісник України. 2011 № 1. С. 701.
3. Про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматичною обробкою персональних даних і про вільне переміщення таких даних : Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 1995 року. Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_242
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частини першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України № 2 рп/2012. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=167724>
5. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96 ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402 VIII URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402_19
7. Цивільно-процесуальний Кодекс України: Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618 IV URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618_15
8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 № 2747 IV URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747_15
9. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657_12
10. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939_17?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D1%96%D0%B4
11. Європейська конвенція «Про захист прав і основоположних свобод людини»: Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
22. Северин В.А. Правове регулювання інформаційних відносин. Юрист. 2003. № 7. С. 21-36.

Olena Ilyushyk,

Lecturer, Lviv State University of Internal Affairs, Department of Administrative and Legal Disciplines, Doctor of Law

Anastasiya Dmytryk,

Lecturer, Lviv State University of Internal Affairs, Department of Administrative and Legal Disciplines, Doctor of Law